

**BO'LAJAK PEDAGOGLARNING ANTIKORRUPSION KOMPETENTLIGINI «HALOLLIK
VAKSINASI» ASOSIDA RIVOJLANTIRISH**

Isroilov G'olib Rashidovich

Qo'qon davlat pedagogika instituti erkin tadqiqotchisi

Annotatsiya: mazkur maqolada bo'lajak pedagoglarning antikorrupsion kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati va uni amalga oshirishda «halollik vaksinasi» g'oyasining samaradorligi tahlil qilinadi. Antikorrupsion kompetentlikni shakllantirish pedagoglarga kasbiy faoliyatlarida halollik va adolatlilikka rioya qilish, korrupsiya holatlariga qarshi immunitet hosil qilish imkoniyatini beradi. Maqolada antikorrupsion tarbiya va ta'lim jarayonida amalga oshirilishi kerak bo'lgan usullar, interaktiv yondashuvlar va axloq kodekslarining ahamiyati yoritilgan. Shunday qilib, «halollik vaksinasi» yosh pedagoglarning shaxsiy va kasbiy faoliyatida halollikni ta'minlashning muhim vositasi sifatida ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: bo'lajak pedagoglar, halollik vaksinasi, axloq va etika, korrupsiyaga qarshi kurash, halollik, axloqiy tarbiya, korrupsiyaga qarshi kurash, pedagogik ta'lim, axloqiy tarbiya, qonunchilik, korrupsiyaga qarshi immunitet.

Bo'lajak pedagoglar.

**РАЗВИТИЕ ANTIKORРУПЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ
НА ОСНОВЕ «ВАКЦИНЫ ЧЕСТНОСТИ»**

Исроилов Голиб Рашидович

Независимый научный сотрудник

Коканского государственного педагогического института

Аннотация: в данной статье анализируется важность развития антикоррупционной компетентности будущих педагогов и эффективность идеи «вакцины честности» при ее реализации. Формирование антикоррупционной компетентности дает педагогам возможность соблюдать честность и справедливость в своей профессиональной деятельности, формировать иммунитет против коррупции. В статье подчеркивается важность методов, интерактивных подходов и этических кодексов, которые должны быть реализованы в процессе антикоррупционного образования и обучения. Таким образом, «вакцина честности» показана как важное средство обеспечения честности в личной и профессиональной деятельности молодых педагогов.

Ключевые слова: будущие педагоги, вакцина честности, мораль и этика, борьба с коррупцией, честность, нравственное воспитание, борьба с коррупцией, педагогическое образование, нравственное воспитание, законодательство, иммунитет от коррупции, будущие педагоги

**DEVELOPMENT OF ANTI-CORRUPTION COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS BASED
ON THE "INTEGRITY VACCINE"**

Isroilov Golib Rashidovich

Independent researcher of the Kokand State Pedagogical Institute

Abstract: this article analyzes the importance of developing anti-corruption competence of future teachers and the effectiveness of the idea of the "honesty vaccine" in its implementation.

The formation of anti-corruption competence gives teachers the opportunity to observe honesty and fairness in their professional activities, to form immunity against corruption. The article emphasizes the importance of methods, interactive approaches and ethical codes that should be implemented in the process of anti-corruption education and training. Thus, the "honesty vaccine" is shown as an important means of ensuring honesty in the personal and professional activities of young teachers.

Keywords: future teachers, honesty vaccine, morality and ethics, fight against corruption, honesty, moral education, fight against corruption, pedagogical education, moral education, legislation, immunity from corruption.

Future teachers

Kirish

Hozirgi zamon jamiyatida korrupsiya global muammolardan biriga aylangan bo'lib, uning salbiy ta'siri nafaqat iqtisodiy rivojlanishga, balki ijtimoiy adolat va inson qadriyatlariga ham putur etkazadi. Ayniqsa, ta'lim sohasida korrupsiyaning oldini olish va uni yo'q qilish alohida ahamiyatga ega, chunki bu sohadagi halollik jamiyat kelajagining tamal toshidir. Shu sababli, bo'lajak pedagoglarning antikorrupsion kompetentligini shakllantirish ularning professional tayyorgarligida asosiy jihatlardan biri bo'lishi lozim.

Maqolada bo'lajak pedagoglarning antikorrupsion kompetentligini rivojlantirish uchun «halollik vaktsinasi» g'oyasi asosidagi yondashuvning afzalliklari ko'rib chiqiladi. Ushbu yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy faoliyatida korrupsiyaga qarshi immunitetni shakllantirishga qaratilgan.

«Halollik vaktsinasi» tushunchasi

«Halollik vaktsinasi» — bu yosh pedagoglarda axloqiy va professional nuqtai nazardan halollik va adolatlikni tarbiyalashga qaratilgan pedagogik konsepsiyadir. Vaktsina tushunchasi bu erda faol va tadrijiy ravishda antikorrupsion immunitet shakllantirishni anglatadi. Ya'ni, pedagoglarni tayyorlash jarayonida ularda halollik, axloq va qonunchilik qoidalariga qat'iy rioya qilishga bo'lgan xohish va ko'nikmalarni mustahkamlashdan iborat.

Bo'lajak pedagoglarda antikorrupsion kompetentlikni shakllantirish yo'llari

1. **Ma'lumot va bilimlar berish:** Bo'lajak pedagoglarga korrupsiyaning salbiy ta'siri, uning jamiyat va ta'lim tizimiga zararlari to'g'risida keng qamrovli bilimlar berish muhimdir. Ular korrupsiyaga qarshi kurashishning huquqiy va axloqiy asoslari bilan tanishtirilishi, ushbu bilimlarni o'z professional faoliyatida qo'llay olishi lozim.

2. **Halollik qadriyatini shakllantirish:** Pedagogik ta'lim jarayonida halollik va adolat me'yorlariga rioya qilish alohida o'rin egallashi kerak. «Halollik vaktsinasi» asosida pedagoglarni halollikning muhimligi, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni haqida chuqur bilimga ega bo'lishga yo'naltirish muhim ahamiyatga ega.

3. **Tanqidiy fikrlash va axloqiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish:** Bo'lajak o'qituvchilar tanqidiy fikrlash qobiliyatiga ega bo'lishi va hayotiy muammolarni hal qilishda axloqiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi zarur. Bu ularga kasbiy faoliyatida korrupsiya holatlarini aniqlash va unga qarshi turish imkonini beradi.

4. **Interaktiv usullardan foydalanish:** Antikorrupsion tarbiyani amalga oshirishda interaktiv metodlar, masalan, rol o'yinlari, simulyatsiyalar, keys-stadi kabi yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Bunday mashg'ulotlar talabalarni haqiqiy hayotdagi holatlarga tayyorlaydi va korrupsiyaga qarshi turish ko'nikmalarini shakllantirishda yordam beradi.

5. **Etika kodeksi va qoidalarini o'rgatish:** Bo'lajak pedagoglar axloq kodekslari bilan tanishtirilishi, ularga amal qilishni o'rganishlari zarur. Bu ularga kasbiy faoliyatida halollik va shaffoflikka rioya qilish uchun asosiy me'yorlardan biri bo'lib xizmat qiladi.

Antikorrupsion kompetentlikning natijalari

Antikorrupsion kompetentlikni rivojlantirish bo'lajak pedagoglarga quyidagi yutuqlarni beradi:

- **Huquqiy bilimlar va axloq me'yorlariga amal qilish:** Ular korrupsiyaga qarshi qonunchilikka amal qilish, o'z huquq va majburiyatlarini to'g'ri tushunish imkoniyatiga ega bo'ladi.
- **Ijtimoiy mas'uliyat:** Pedagoglar jamiyatda va ta'lim tizimida adolat va halollikni qo'llab-quvvatlashda faol ishtirok etadi.
- **Mustaqillik va tanqidiy fikrlash:** Ular o'z kasbiy faoliyatida korrupsiya holatlarini oldindan ko'ra oladi va ularga qarshi tegishli choralar ko'ra oladi.

Nazarimizda, «halollik vaksinasi» inson qalbiga igna bilan emas, imyon nuri orqali o'tib, uning vijdonini poklaydi. Har qanday insonga qondan va ona suti orqali «halollik vaksinasi» singib boradi. Demak, inson halol bo'lishi uchun uning iymoni butun bo'lishi lozim. Har bir odam o'z ishini halol bajarsa, u «halollik vaksinasi» bilan emlanganbo'ladi. Ana shunday immunitetni shakllantirish vazifasi avvalo ota-onalar, maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim muassasalari xodimlari, shuningdek, xalqimizning ziyoli, ma'naviyatli qismi zimmasiga yuklanadi. Iymonli odam harom luqma, birovning haqini eyishdan, harom ishlar qilishdan tiyiladi, chunki uning vijdoni pokligi bunga yo'l qo'ymaydi. Va albatta, u ota-onasi, qarindosh-urug'lari, xalqi va Vatani uchun fidoyilik bilan halol mehnat qiladi, halol luqma topib, farzandlariga ediradi. Biroq yaqin vaqtgacha «halollik vaksinasi» bilan emlanmagan odamlar poraxo'rlikka, tanish-bilishchilikka berilib ketishi natijasida korrupsiya holatlariga yo'l qo'yishdi. Bu holat, barcha sohalarida bo'lgani kabi, ta'lim muassasalariga kirib kelishi kechirilmas va achinarli holat sanaladi. Oliy ta'lim muassasalarida tanish-bilishchilik, tog'a-jiyanchilik asosida o'qishni bitirib, diplom olgan mutaxassis, yana shu asosda ishga joylashib ham olardi. Ilmni puxta egallamagan «mutaxassis»dan nimani ham kutish mumkin. Bundaylar ishlaydigan soha oqsaydi, rivojlanish bo'lmaydi», oxir-oqibatda jamiyatni botqoqlikka qarab tortadi.

Korrupsiyaga qarshi kurashda rahbar kadrlarda va davlat hizmachilarida yuksak axloqiy fazilatlarni shakllantirish dolzarb vazifalardan biridir. Chunki korrupsiyaviy munosabatlar davlat hizmatlari yoki rahbar kadrlar bilan kasbiy munosabatlarda ko'proq yuzaga keladi. Shu bilan birga korrupsiya hizmat vakolatini sui'stimol qilish orqali yuzaga kelsa, rahbar kadrlar va davlat hizmatchilarida yuksak axloqiy fazilatlar, xususan, halollik, vijdonlilik va mas'uliyatni oshirish orqali kurash yo'llarini kengaytirish kerak bo'ladi.

Korrupsiyaviy xavfsizlikni shakllantirishda halollik muhim ahamiyatga ega sifatlardan biri hisoblanadi. Chunki davlatda kuchli nazorat tuzilmasi va qat'iy jazolash mexanizmi ishlab tursada, yukmak axloqiylik shakllanmagan, halol hizmatchilar mavjud bo'lmagan sohada korrupsiyaviy munosaabtlar namoyon bo'laveradi. Halollik ijtimoiy taraqqiyotning har bir bosqichida kuchli qadrlangan insoniy fazilatlardan hisoblanadi. Barcha dinlarda ham insonlarni birinchi navbatda halol bo'lishga davat etiladi. Shunday ekan, halollikning negizi bo'lgan pok vijdon bilan ish yuritish zaruratini jamiyatimizning har bir qatlami ongiga joylash muhim vazifalardan biridir. Lekin Arastuning fikrlaridan kelib chiqsak, hallolik amaliy o'rnak bo'lish orqali shakllanishi kelib chiqadi. Ya'ni oilada, jamoada va jamiyatning har bir sohasida hallolikning qay darajada namoyon bo'lishi ijtimoiy muhitda ushbu fazilatni qay darajada qadrlanishiga bog'liq. Oilada ota-onaning halollikka bo'lgan munosabat va vijdonan ish yuritish tamoyillari albatta farzandiga ta'sir ko'rsatadi.

Halollik kategoriyasi o'z ichiga adolat, vijdon, insof, or-nomus, diyonat kabi fazilatlarni qamrab oladi. Umuman olganda, halol inson avvalo vijdonli, insofli adolatli va dinu-diyonatli bo'ladi. Inson vijdonli bo'lib, halol bo'lmasligi aslo mumkin emas. Yoki adolatli insonni qattiqqo'l bo'lsa ham halol deb tariflash mumkin bo'ldai. Axloqshunoslik nuqati nazaridan ham insondagi

fazilatlar bir birini talab qiladi va bir biri bilan chambarchas bog'langan bo'ladi. Asosiy ahloqiy mezoniy tushuncha bo'lgan muhabbatning inson qalbida mavjudligi, insonni inson sifatida qadrlash istagi har bir insonda fazilatlarini shakllantiradi.

Mashhur mutafakkir Erix Fromm vijdonli insonda barcha fazilatlar mujassam bo'lishini ta'kidlaydi. **Chunki «vijdon»** - bu, insonning o'zi tomonidan qo'yilgan kuzatuvchidir. U insonni o'ziniki deb hisoblaydigan istak va maqsadlarga muvofiq ravishda harakat qilishga undaydi». Shunday ekan halollik fazilatini falsafiy tahlil qilishda unga bog'liq bo'lgan tushunchalarga ham tadqiq etish maqsadga muvofiq bo'ladi. Mashhur mutafakkir Farobiy adolatlikni xayrli narsalar, ya'ni moddiy boyliklar, hurmat, ehtirom, martabalar, salomatlik va boshqalarni to'g'ri taqsimlanishida deb biladi. Har bir kishi ulardan o'ziga tegishlisini olishi adolatlik bo'ladi. Shuningdek u adolatlikni mkhribonlik bilan bog'lab, fazilatli shahardagi mehribonlik, avvalo, fazilatli ishlarda va fikrlarda ko'rinmog'i kerakligini ta'kidlaydi. Yassaviylik tariqatining asoschisi Ahmad Yassaviyo'zining «Hikmat» asarida insonning bu dunyoda yashashidan maqsadi, halol va pok bo'lishi, nafsning quliga aylanmasligi, nodonlik va johillik, zulm va istibdod, adolatsizlik, takabburlik, yolg'onchilik, ta'magirlik kabi illatlarga salbiy munosabatda bo'lishi kerakligini yozadi.

Xulosa. «Halollik vaktsinasi» asosida bo'lajak pedagoglarning antikorrupsion kompetentligini rivojlantirish ta'lim tizimida halollik va adolatlikni ta'minlashga yo'naltirilgan muhim strategiyadir. Bu yosh o'qituvchilarga faqat kasbiy ko'nikmalarni emas, balki jamiyatda yuqori axloqiy va huquqiy me'yorlarga rioya qilishga tayyor bo'lgan faol va mas'uliyatli shaxslar bo'lish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Rashidovich, I. G. (2022). THE ROLE OF FOLK PEDAGOGY IN EDUCATION IN THE SPIRIT OF PHILANTHROPY. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(12), 1310-1313.
2. Rashidovich, Israilov Galib. "THE ROLE OF FOLK PEDAGOGY IN EDUCATION IN THE SPIRIT OF PHILANTHROPY." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 10.12 (2022): 1310-1313.
3. Khaitov, B. S. (2022). METHODS FOR IMPROVING THE INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE OF THE HEAD OF A GENERAL EDUCATION INSTITUTION DURING THE EDUCATIONAL PROCESS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(12), 928-931.
4. Khaitov, Bekzod Shukhratovich. "IMPROVING THE SYSTEM OF WORK WITH PARENTS OF SCHOOLCHILDREN IN THE ACTIVITIES OF DIRECTORS OF GENERAL EDUCATION SCHOOLS." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.1 (2023): 396-400.
5. Khaitov, B. S., & Babaeva, N. M. (2021). Problematic situations in higher authority administration and ways to improve of dealing with them. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(4), 974-977.
6. Shuxratovich, X. B. (2024). ROLE OF PROBLEM EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING PEDAGOGICAL SCIENCES. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 5(07), 17-20.
7. Shuxratovich, X. B. (2024). DEVELOPMENT OF ANALYTICAL AND CRITICAL THINKING SKILLS OF FUTURE EDUCATORS IN A DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT. *American Journal of Philological Sciences*, 4(07), 28-33.
8. Хаитов, Бекзод. "Creating an electronic educational environment in educational institutions in conditions of digitalization of education." *Современные тенденции инновационного развития науки и образования в глобальном мире* 1.3 (2022): 267-271.
9. Khasanovna, R. N. METHODS OF TEACHING MATHEMATICS IN EDUCATION. 51 *ТЕХНОЛОГИИ СОЦИАЛЬНО-ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ (SEL) В ПРОФИЛАКТИКЕ БУЛЛИНГА УЧАЩИХСЯ* БЫЛИНА ВЕРА ВЛАДИМИРОВНА, 52, 15.